

MONIKA N. YNDESTAD

TÄNDSTICKS-
FLICKAN

MONIKA N. YNDESTAD
TÄNDSTICKS-
FLICKAN

Malene från Piperviken

Översättning:
Ingela Olofsson

Boknöje

Originalalets titel: *Malene fra Vika*

Copyright © Monika N. Yndestad, 2017

All rights reserved

Translation copyright © 2021 Boknöje

Omslagsdesign: Eline Myklebust Madsen

Omslagsillustration: Eline Myklebust Madsen

Svensk design: Eline Myklebust Madsen

ISBN 978-91-7713-615-6

Sättning: ScandBook AB

Tryck: ScandBook AB, Falun 2021

Boknöje

www.boknoje.se

Persongalleri

Malene Sunne, 17 år, föräldralös, arbetar som packerska på den lokala tändsticksfabriken.

Jacob Sunne, 19 år, bror till Malene som får arbete som vagnman.

Fredrik Berg, polismästarens son och storförbrukare av kvinnor från fattigare förhållanden. Student, snart domare.

Mattias Berg, Fredriks yngre bror, studerar till läkare.

Hanna och barnen **Eilert**, **Olai** och **Mads**. Granne till Malene och Jacob.

Karoline, 17 år, Malenes bästa väninna.

Laura Larson, läkekunnig med ett förflutet som gör att folk undviker henne.

Olava Olsen, föreståndare på tändsticksfabriken.

Kära läsare

Har du sett de två ståtliga lejonen som pryder ingången till Stortinget? De har stått orörliga sedan 1800-talet, och det är historien bakom dem som inspirerat mig till att skriva serien om tändsticksflickan Malene. För bakom de norska frihetsymbolerna, ligger en historia om svält och slaveri.

I Tändsticksflickan bjuds du in till Piperviken, år 1862. I ett litet rum bor 17 år gamla Malene tillsammans med sin två år äldre bror. För att överleva, tvingas Malene att arbeta på tändsticksfabriken. Något annat sätt att få mat på bordet, finns inte. Men det är inte bara hårt arbete på tändsticksfabriken, det är också farligt, och svavelångorna kan förstöra framtiden för kvinnorna som drabbas.

Detta är trots allt inte den enda faran som hotar i Piperviken. De unga kvinnorna fruktar också hästvaggen, som drivs av polismästarens äldste son. Mannen som snart ska bli domare. Han tar dem han vill ha. I bakgrunden ruvar Akershus fästning. Det dånar i berget när slavarna höjer släggan. När tiden kommer för att lejonerna ska få sin form, kommer Malene farligt nära

någon av slavarerna och det på ett sätt hon aldrig kunde ha förberett sig på.

Serien om Malene är en berättelse om svek och begär, brottslighet och straff, underliga tennformar, fördomar och korruption i ett samhälle under förändring. Men också om en ung kvinnas okuvliga mod och nytänkande i en hopplös tid. Här finns starka vänskapsband, och en längtan efter mannen med ett namn som rullar mjukt över tungan, men som är lika mycket en fånge av sin tid som vad Malene är.

Jag har alltid varit intresserad av kriminalhistoria, och baserar Tändsticksflickan till stor del på hur förhållandena i samhället verkligen var. Men historien om Malene är min egen, och Piperviken är så som jag ser det framför mig. Jag hoppas den kommer att bli både spännande och underhållande!

*Varma hälsningar
Monika N. Yndestad*

1

Piperviken, Christiania, november 1862

Det var för mörkt för att kunna se fästningen, men slagen från släggorna som dånade mot berget följde henne hela vägen hem. Malene drog sjalen tätt omkring sig. Det var som om slavarnas elände förstärkte kylan som hade varit i ett par veckor nu. Hon gick så nära husväggarna hon kunde. Allra helst hade hon önskat att hon kunde gå i ett med dem. Det var enda sättet att skydda sig, speciellt när hon var i området runt värdshuset. Berusade män tog inte ett nej som svar. Flickorna brukade gå tillsammans hem, men den sista biten var hon tvungen att gå ensam. Ingen gick frivilligt till kvarteren i den mörkaste delen av Piperviken.

Från värdshuset på andra sidan gatan hörde hon männens högljudda rop sinsemellan. Hon blev stående ett ögonblick och lyssnade, men hon kunde inte höra Jacobs röst även om hon var säker på att han satt tillsammans med männen så långt ut på kvällen han kunde. När han skralade med i sångerna som sjöngs, slappnade hon alltid av lite mer. Då visste hon att det var en nöjd bror hon skulle få hem senare på kvällen. Han var två år äldre än hennes sjutton år, och det var

bara till utseendet de var lika. Båda hade Värmlandsblod i ådrorna, och mörkt, nästan svart hår, som ramade in deras vinterbleka ansikten. Men det var ändå ögonfärgen som mest avslöjade att de var syskon. Den intensiva blå färgen lade man märke till.

Malene frös, även om hon gick så fort hon kunde. Den svidande frosten dämpade festligheterna. Det var inte många som var utomhus. De få människorna som skyndade samma väg som Malene, såg också ut att önska sig inomhus så fort de bara kunde.

Hon kunde se porten in till gårdsplanen där hon bodde, när ljuden av hästhovar slog mot kullersternarna. Det var inte en ensam ryttare, utan en vagn med hjul som högljutt tog sig fram så fort som kusken tillät det. Hon funderade på om hon skulle hinna springa hem innan vagnen kom ifatt henne. Men den höll så hög fart att den när som helst skulle vara uppe vid sidan om henne. Malene drog sig snabbt in i en liten gränd.

Kusken stannade vid gården som låg vid sidan om värdshuset. Hon hörde lätta steg som närmade sig från den andra sidan gatan, och såg tre unga kvinnor komma gående mot vagnen. Under sjalarna skymtade man sidentyger. Klänningarna hade vida kjolar, som svepte mot gatan. Dörren till värdshuset slogs upp, och en handfull män snubblade ut på gatan.

– Vill ni inte hellre värma ordentliga män, ropade den förste av dem. Kamraterna skrattade rått och knuffade honom närmare. Han grep efter kvinnan som var längst bak, och fick tag i hennes sjal. Han drog till, och blottade en grön klänning med stramt liv och djup

urringning. Kvinnan försökte täcka sig själv med händerna. Hon höll huvudet böjt, och sträckte sig inte efter sin sjal.

– Hallå där!

Kusken kom runt vagnen. Han smällde piskan mot marken på ett sätt som ingen kunde missförstå. Mannen kastade sjalen ifrån sig, och spottade på den.

– Jag skulle inte ha tagit i henne med tång, ens.

Han vände sig och gick tillbaka till värdshuset med kamraterna i släptåg. Det blev tyst på gatan.

– Plocka upp den, kommenderade kusken.

Kvinnan gick lite ostadigt fram och böjde sig mot sjalen. Männen på värdshuset hade ställt upp sig vid fönstret och visslade så högt att det hördes hela vägen ut på gatan. Malene slöt ögonen. Hon kände hur det brände i kinderna. De tre kvinnorna var inte mycket äldre än henne, det var bara några år sedan de hade gått på samma skola, och hon visste varför de frivilligt gick mot polismästarens vagn. Det var inte bara slavarna på fästningen som inte hade något val. Från byggnaden kvinnorna hade lämnat hördes ett barns förtvivilade gråt, och Malene hade lust att hålla för öronen för att stänga ute ljudet. Hon visste vem av kvinnorna barnet ropade efter, och hon kunde bara hoppas att det modern offrade gav den lille något att fylla magen med de kommande dagarna.

Hästvagnen körde bort, men Malene vågade sig inte fram förrän siluetterna i fönstret på värdshuset också var försvunna. Hon visste att mannen där inne hade fått fantasier som det var svårt att springa ifrån.

När Malene äntligen svängde in på gårdsplanen, var

lukten av lim så stark att den sved i näsan. Den trängde sig ut mellan sprickorna i det murkna träet, och fyllde hela bakgården. Det var så mörkt att hon måste känna sig fram. Enda ljuset var skenet från ljusstumparna i hemmen som hade fönster mot gården, och det var inte mycket.

Gårdshuset var på tre våningar, och det bodde tio familjer på gården. Hon hörde barnröster från flera av byggnaderna. Utöver detta så hyrde ensamma män vindsrummen. Byggnaderna var inte målade, och de hade växt med åren. Nya hem var byggda inne på bakgården, så att den inte var en öppen plats längre. Så var det överallt. Grupperna av hus i Piperviken slingrade sig inte med gator framför, de hade byggts upp lite här och där. Allt efter behov.

Malene gick först några steg förbi grannbostaden, men så stannade hon. Hannas minsta barn grät så för-tvivlat att hon inte klarade att höra honom denna kvällen, heller. Barnet mer hickade än grät. Det var som om den lille var på väg att mista all kraft. Det fanns tillräckligt av dem i gränderna. Barn som inte längre orkade protestera, utan stillatigande godtog att de saknade det mesta.

Kvinnan som öppnade dörren hade det minsta barnet vilandes på höften. Hon såg ännu gråare ut i ansiktet än dagen innan. Hon gick i en ärmlös underklänning av bomullstyg som var mer grått än vitt, men den var formsydd och hade länge varit en av kvinnans käraste ägodelar. Underklänningen hade en gång varit kantad med band, men nu var det bara rester kvar. Det tunna plagget avslöjade mer hud än det som borde vara synligt

på en kvinna. Hannas grå ögon låg alltför djupt i ansiktet som glänste av svett i det alltför varma rummet. Det var alltid så när de nyligen limmade tändsticksaskarna, skulle torka. Några råttfärgade hårlockar hade lossnat från klämman i nacken, och låg tungt framför hennes ansikte. Hanna kunde trots det inte dölja rädslan som fanns där varje gång Malene kom hem från arbetet. Malene vände som vanligt båda sidor av ansiktet mot kvinnan, som granskade dem noga, innan hon nickade svagt. De visade inga tecken på sjukdomen.

– Hade du sällskap hem? frågade Hanna.

Malene ryckte lite på axlarna. – Inte hela vägen, erkände hon.

– Hade jag vetat det, skulle jag gått dig till mötes.

– Prata inte så dumt. Du hade varit lika utsatt som jag, svarade Malene.

Hanna lät läpparna formas i ett glädjelöst leende. – Ingen bryr sig om en sliten kropp med barn i famnen. Det vet du lika bra som jag, sa hon med trött röst.

Hanna var den som hade tagit emot Jacob och Malene när de ett år tidigare släpade in flyttlasset i det lilla rummet som låg mot gården. Hon hade brytt sig om de två ungdomarna som plötsligt måste klara sig själv. Hanna hade varit med barn, men det hade inte hindrat den knappt tio år äldre kvinnan att hjälpa dem med att flytta in. Nu var Hanna en av de som stod Malene allra närmast. Det minsta hon kunde göra var att låta Hannas lille pojke sova hos henne när lukten av lim var som starkast. Då andades han lite lättare.

Malene sträckte fram händerna. Kvinnan räckte över Mads till henne. – Välsigne dig, sa hon tyst.

– Det är så lite, svarade Malene.

Något ludet strök sig intill hennes ben. Malene placerade barnet på den ena höften, och hälsade på den svarta hunden med de allt för kloka ögonen. Pälsen kändes mjuk mot handflatan. Hanna flyttade lite på sig. I rummet bakom henne satt de äldsta barnen böjda över ett grovt träbord som hölls uppe av två tunnor.

– Vi måste få torkat alla tändsticksaskarna i natt, sa Hanna.

Pojken kändes fuktig där han satt vid hennes höft. Malene strök över det mjuka håret. – Har han ätit?

Hanna skakade på huvudet. – Inte idag. Ingen av oss har fått något att äta, det är därför vi måste leverera varorna i morgon.

– Jag har inte så mycket, jag heller.

Malene hade sin egen börs fäst vid kjollinningen. Hon behövde inte öppna den för att veta att det inte fanns mycket där heller, om det överhuvudtaget fanns mer än några småmynt i den. Och i matskåpet låg där bara potatis till en måltid till, och lite mjöl.

– Jag kan försöka göra lite välling. Har du inget att ge honom heller?

Hanna skakade på huvudet. – Jag är helt tom i bröstet. Han bara suger, men får inte i sig något, sa hon sorgset.

– Det är inte ditt fel, tröstade Malene.

– Jag har ingen annan att skylla på, sa Hanna dystert.

Malene skyndade sig in i sitt eget rum, där det var lika kallt som ute. På insidan av fönsterkarmen låg frosten vit. Hon placerade pojken i sängen, och stoppade sängtacket om honom. Hunden lade sig tätt intill.

Det var som om han förstod att lille Mads behövde lite extra värme. Malene klappade pojken försiktigt på huvudet, och hade önskat att hon också kunde lägga sig. Hon kände sig sliten in i mörkret, och ilskan tog form i bröstet. Hennes bror kunde gjort sig besvär med att elda i spisen innan hon kom hem, och inte bara förbruka pengarna hon tjänade. Jacob var alltid törstig.

Malene satte sig på knä framför spisen. Där var nästan ingen ved kvar, men hon behövde som tur var inte så många vedträn för att få värme i det lilla rummet. Tanken på ved fick ilskan att blossa upp igen. Det borde varit Jacobs uppgift att skaffa värme till hemmet.

När Malene satte fyr i spisen, kostade hon också på sig att tända ljuset som stod på bordet. Det var inte alltid hon tände när hon var ensam. Det kändes lite slösaktigt att tända bara för sig själv, som om hon inte riktigt förtjänade det.

Hunden strök sig intill henne när det började spraka i veden. Den hade inget namn, hon visste inte heller hur gammal han var, men runt den svarta nosen hade håret börjat bli grått. Malene hade varit omkring tolv år när hunden plötsligt en dag haltade efter henne på hemvägen, och sedan den dagen hade han stannat hos dem. Folk hade skakat på huvudet när hennes far hade byggt en liten koja intill ytterdörren där de bodde. Det blev ett fint litet hus, som egentligen bestod av en halv tunna. Hunden älskade det.

Malene hade tagit hundens hus med sig när de flyttade. Hon såg alltid till att han hade något mjukt att ligga på när hon var på fabriken, och hon visste att Hanna gav honom husrum de allra kallaste dagarna.

Hanna tänkte på sådant. Den första tiden hade hunden bara haltat runt på gårdsplanen. Hennes far hade trott att han var en cirkushund som hade skadat sig och blivit övergiven, men ingen visste säkert. Oavsett så hade han funnit en ny vän i Malene.

Malene reste sig lite för snabbt. Hon blev yr, och fick stötta sig mot köksbänken en stund. När hon samlat sig, fick hon fram ett kokkärl och började med vällingen. Potatisen fick hon spara till dagen efter. Hon öste upp lite mer vatten från spannen hon hade fyllt på morgonen, och drack direkt från skopan. Vattenpumpen på gården skulle frysa när som helst.

Det blev bara en tallrik. Hon undersökte matskåpet en gång till, men det fanns inte mer hårt bröd kvar. Jacob måste ha ätit allt. Det var i så fall inte första gången. Hennes bror hade inga gränser, han tog det han ville ha.

Malene satte Mads i knäet, och delade vällingen med den lille. Han sparkade ivrigt med benen när han fick smak på mat, och hon hade inte hjärta att stoppa honom. Den lille pojken fick förse sig först. Efteråt såg hon till att han fick dricka sig mätt på vatten.

Elden hade nästan brunnit ut när det gick i dörren. Malene låtsades att hon sov när Jacob kom in. Han hade fått en vuxen mans kropp, och hon visste att flickorna tittade efter honom när han spatserade längs gatan. Och Jacob var inte den som sa nej till extra sängvärme. Det var inte alla nätter han sov i sin egen säng. Hon förstod inte vad flickorna tänkte med.

– Sover du?

Hon hörde sin bror viska ut i mörkret. När hon inte

svarade, smög han sig bort till sekretären och öppnade en av de hemliga lådorna. Hon mer anade än såg att han tog något blankt från jackfickan. Det skramlade när han lade det i det dolda utrymmet och stängde igen.

2

Malene tog ett djupt andetag och försökte stålsätta sig för en ny tolvtimmars dag när hon nådde porten som ledde in till tändsticksfabriken. Det fanns tre byggnader innanför porten. Den största var en avlång envåningsbyggnad med brunfläckiga murade väggar som inte blivit målade under de åren Malene hade arbetat där. I de andra byggnaderna var det män som arbetade. De stod för timmerarbetet, och i början tyckte Malene det var fascinerande att stora träd kunde bli till pytte-små stickor. Nu brydde hon sig inte längre.

– Vänta!

Hennes bästa väninna Karoline sprang så fort hon kunde med träskorna. Sjalen hade glidit ner till axlarna, och avslöjade att det långa ljusa håret hängde utsläppt. Hon hade sprungit sig varm om kinderna, och stannade inte förrän hon kom ifatt Malene.

– Har du hört? flämtade hon.

– Vad då? frågade Malene.

Karoline såg sig omkring innan hon böjde huvudet konspiratoriskt mot Malenes.

– Fabriksägaren. Han är död. Mor hörde herrskapet prata om det igår. Om vad som skulle ske med fabriken, alltså.

– Död? Malene tittade förskräckt på väninnan. Hon kikade ängsligt mot byggnaden, som om den döde fabriksägaren plötsligt skulle dyka upp i dörröppningen och jaga bort dem. Hon hade inte råd att förlora sitt arbete. Ingen hade det.

– Han var visst inte sjuk eller så. Han bara dog, sa Karoline.

Malene hade bara sett fabriksägaren på avstånd. Det var inte ofta han visade sig, och han pratade givetvis aldrig med arbetarna. Hon kom mest ihåg hans promenadkäpp. Den hade silverbeslag på handtaget. Ändå gjorde nyheten henne ledsen.

– Vad sa de om fabriken? frågade hon när hon hade fått tänka en stund.

– Herrskapet, menar du? Det mor hörde var att de diskuterade vem som skulle överta, och om den kom att flyttas.

– Vad, har de tänkt flytta fabriken?

– De trodde nog inte det. I alla fall inte de närmaste åren, men det är visst många som flyttar ut fabrikerna på landet eftersom det är mer plats där. Carl har också pratat om det, sa Karoline.

Carl var nästan-förlovad med hennes väninna, och en man Malene helst inte ville vara ensam med. Utan att hon kunde sätta ord på varför. Men det lugnade henne att fabriken inte skulle flytta den närmaste tiden. Malene kunde inte se framför sig att hon skulle stanna här resten av livet.

– Vi måste se till att komma in, sa hon. Hon stack armen under Karolines, och så gick de tillsammans in genom fabriksdörren.

Lukten av svavel stack i näsan när de kom in i byggnaden. Det första arbetspasset var alltid värst. Då rann det från ögonen, och även om hon torkade dem ofta med kjolskanten var det svårt att se riktigt klart.

Malene hängde ifrån sig sjalen, och gick in i det största rummet i fabriken där hon hittade sin plats vid packbordet. Föreståndaren Olava Olsen satt vid ett litet bord på den ena långsidan. Hon noterade tidpunkten för när varje packerska började arbeta. Föreståndaren var den enda som hade snörskor. Hon hade vit krage på klänningen, och uppsatt hår. Hennes ansikte var långt, och smalnade av i en spets vid hakan. Mungiporna pekade alltid neråt, och hon använde inte namn på tändsticksflickorna, bara nummer.

Malene tog sin bricka och gick bort till en rad med hyllor som täckte den ena väggen. Hon hämtade först en hög med askar. Efteråt hämtade hon tändstickor, och så kunde arbetet börja. Platsen vid sidan om henne var tom även denna morgon. Kvinnan på den andra sidan vågade hon knappt se på. Det var fegt, det visste hon, men kvinnan speglade en framtid Malene gjorde allt för att inte bli en del av. Hon klarade som regel att döva sin rädsla när hon var upptagen av arbetet, men den blossade ofta upp på kvällen. Då hjälpte det inte att trösta sig med att det inte var alla som fick sjukdomen. Kvinnan på den andra sidan av bordet var inte den enda av packerskorna som var drabbad. Flera andra arbetade vid den andra bordsänden.

Malene hade små händer och smala fingrar. Hon koncentrerade sig på arbetet. Det var lönedag och extra viktigt att vara noga när hon fyllde askarna.

Tändstickorna fick inte vara för korta, då fick fabriken klagomål. Föreståndaren kontrollerade ofta innehållet. Fel betydde avdrag på lönen.

Det var nästan lika kallt inne i fabriken som det var ute. Även om kvinnorna stod nära varandra runt packbordet gav inte kropparna den nödvändiga värmen. Det fanns ingen spis i packrummet, bara i rummet bredvid. Där eldades inte förrän det närmade sig matrast.

Malene hade inte arbetat länge förrän hon kände hur fingrarna domnade. Kylan trängde sig också upp under kjolen och gjorde lår och ben stela och orörliga.

När föreståndaren ringde med matklockan blev Malene stående vid sin plats. När hon slöt ögonen kunde hon fortfarande känna sin fars sträva fingertoppar som strök över båda kinderna. Det var vintern efter att mor hade försvunnit, och hon hade sett hur hostan som angripit fadern, tog alla hans krafter. Hennes far hade tagit de dagar han kunde få i hamnen, och efteråt tvingat sig ut i nya hopplösa sökanden efter modern. Den sista natten var det bara Jacob som hade sovit. Det hade gått längre och längre tid mellan varje andetag, men det som skrämde henne mest var hur skrupna hans starka armar hade blivit. Skinnet hänge bara löst.

Malene hade vakat över honom, försökt att dämpa hans rosslande bröst med örtomslag som han själv hade tagit med sig hem. Från vem, visste hon inte. Hennes far hade bara svarat undvikande på det. Över hans panna lade hon kalla trasor, men det hade inte hjälpt. I gryningen slutade fadern att andas, och det var som

om en del av henne också dog då. Hon väntade en lång stund innan hon väckte Jacob, väntade på att faderns bröst skulle höja sig igen. Att den slitna kroppen bara behövde lite mer tid.

Malene kände hur det stramade i bröstet när minnena trängde sig på.

– Ät ingenting, hade han sagt. – Du får aldrig varken äta eller dricka på fabriken, hade han viskat under en av de sista nattimmarna. Malene kom ihåg att hon hade skakat på huvudet och tittat frågande på honom.

– Du måste lova mig, gör du det?

– Ja, hade hon svarat med låg röst. Hon kunde ha lovat honom vad som helst just då. Hon hade inte förstått vad det betydde förrän långt senare. Gud som hon saknade honom. Det var två vintrar sedan Jacob och hon hade följt honom till gravens. Namnet på träkorsset såg ensamt ut, det skulle stått ett namn till där. Det gjorde ont att hon inte hade någon egen plats där hon kunde minnas sin mor.

Malene tvingade bort sina minnen och fortsatte arbeta. Hon var snabb, och när de andra kom tillbaka hade hon en fin, extra stapel med askar på sin bricka. De andra fick gärna tycka att hon var lite konstig. Hon var inte den enda som inte hade någon mat med när hon kom till arbetet, men hon var den enda som inte tog någon rast för att få lite att dricka.

Det var i alla fall inte många timmar kvar tills det var middagsrast. Då åt alla hemma hos sig själv.

Magen var tom när föreståndaren äntligen ringde i klockan. Malene gjorde klart den sista asken, och följde med de andra ut. Det knarrade i frosten under

träskorna när hon småsprang hem. Hon hade bara en timme att röra sig med, och det tog tid att koka potatis.

Hunden väntade ute på gårdsplanen. Han lättade på ena bakbenet och skvätte lite mot husgrunden innan han stormade henne till mötes. Malene var tvungen att stötta sig mot väggen för att hålla balansen när hon fick en hel hund i famnen. Hon kunde inte låta bli att skratta. – Är du så glad över att se mig? Hon satte sig på huk, och klappade honom.

– Det är kallt för dig också, jag vet det, viskade hon kärleksfullt i hans öra.

Hunden sprang i förväg bort till dörren. Malene såg efter så att han hade gott om filter i hundkojan innan hon gick in. Hunden hoppade rakt upp i sängen, och Malene bestämde att han skulle få vara inne när hon gick tillbaka till arbetet.

Hon tände i spisen. De sista resterna av mjöl hade hon använt till välling, och nu hade hon inget annat val än att koka potatis. Innerst i skåpet låg det två små bitar sill som hon inte hade vetat att hon hade. De var så tunt skurna att de knappt hängde ihop. Hon tog den ena och lade på ett fat. Hunden lyfte intresserat huvudet.

– Du ska få, du också, lovade hon.

Vissa dagar var hunden den enda hon pratade med. På fabriken fick de inte lov att säga något, och Jacob var som regel ute när hon kom hem. Hanna och barnen var de närmaste, men det var inte alltid Hanna tillät sig själv att ta fritt från sitt eget arbete. Karoline dök bara upp då och då. Hon hade sin Carl nära sitt eget hem, och tog sällan risken att missa ett besök av honom.

Malene satte sig intill hunden. Hon sa till sig själv att hon kunde haft värre sällskap än honom, men en del av henne ville inte lyssna på det. Det var den delen som var avundsjuk för att Karoline hade kärleken.

Malene reste sig med ett ryck. Hon måste ha slumrat till för ett ögonblick. Hon åt snabbt den halva sillbiten och en av potatisarna. Resten satte hon på golvet så att hunden också kunde få. Hon drack sig mätt på vatten och skyndade sig tillbaka till fabriken.

De andra var redan på plats när hon kom, men Olava Olsen sa ingenting. Hon måste ha hållit sig precis inom tidsfristen. Svavellukten gjorde henne illamående, men hon försökte tränga undan det. Det var dags att hämta mer av askar och stickor. När Malene fyllde brickan funderande hon än en gång på hur många tändstickor det fanns plats till i världen. Det måste vara många, tänkte hon.

De sista timmarna ville fingrarna inte hänga med riktigt. Flera gånger upptäckte hon att hon inte hade varit riktigt noga med att sortera bort de dåliga stickorna. Det var inte likt henne, men hon skyndade sig att rätta till felen innan det blev hennes tur att visa fram arbetet.

3

Malene var inte den enda som väntade på att arbetsdagen skulle ta slut. Hästvagnen rullade sakta förbi porten, svängde över på andra sidan gatan och backade in i en gränd vid sidan om ett förfallet häststall. Platsen var vald med omsorg. Kusken räknade inte med att någon av tändsticksflickorna tittade ditåt när de skyndade sig hemåt, och om de gjorde det, skulle de inte reagera på att det stod en vagn vid sidan om stallet. Det enda de skulle se var hästarna, och de såg inte annorlunda ut än andra hästar. Det var värre med vagnen. Herren hade insisterat på att dekorera den med målningar i guld på båda sidor. Det visade kanske klass, men det förde också med sig att den skilde sig från andra på ett sätt som kusken kunde varit förutan.

Han drog ner brättet på hatten för ansiktet och hoppades att packerskorna skulle komma ut i tid. Det var han som fick stå till svars om de just denna dagen blev tvungna att arbeta övertid.

Kusken hade inte hunnit tänka tanken förrän porten slogs upp. Kvinnorna som kom ut gick två eller tre tillsammans, och den ena var helt lik den andra. Träskorna slog mot gatan, och det var bara den nedersta kanten på kjolarna som var synlig under de grå

yllesjalarna. Kusken försökte göra sig mindre där han satt. Herren skulle nog inte vara belåten över den grå massan som slingrade sig upp mot fattigmanshusen. Det kunde omöjligt finnas någon där som främmande herrar hade lust på.

Passageraren tände pipan när de första kvinnorna kom ut. I motsats till kusken, tittade han inte på yllesjalarna. Tändsticksflickornas kjolar täckte inte anklarna, och även under sjalarna skilde de graciösa ut sig från de andra.

Flickan han väntade på, kom ut tillsammans med en lite längre blond kvinna. Hon skrattade åt något den andra sa, och var precis så som han blivit utlovad, även om sjalen täckte det mesta av det svarta håret. Han glädde sig åt att se det utslaget. Passageraren smackade lite extra på pipan, och kände något växa i mellangärdet vid tanken på det han snart skulle få tillgång till. Han lyfte kappen och bankade i den främre delen av vagnen. Det var ett tecken till kusken på att han hade sett tillräckligt. Nu kunde de köra. Kort därefter rullade vagnen ut i motsatt riktning.

På värdshuset satt de tre kamraterna böjda över var sin ölsejdel i det innersta båset. Båsen var gjorda av halva väggar byggda av runda timmerstockar. I varje bås stod det ett lika grovt bord med bänkar runt. På borden var där tända ljus. Jacob satte sig ner med dem och nickade mot flickan bakom disken. Även om det var lika skumt i lokalen antingen det var sommar eller vinter, försökte flickan i baren ha ett vakande öga över vad som hände i de olika båsen, och vem som bad om påfyllning.

Mörkret dolde de slitna kläderna på stamgästerna. Jacobs vinterrock var så tunnsliten vid armbågarna att det snart skulle bli håll i tyget. Byxorna kunde också varit bytta, eller i alla fall tvättade lite oftare. Den svarta, tunna jackan satt bättre även om den nog var det äldsta plagget han ägde.

Men nu brydde han sig inte om kläderna. Jacob tittade värderande på kamraterna. En utomstående skulle sagt att de var lika bekväma av sig som han själv, men Jacob såg det inte så. Lars var runt året äldre än han själv, och bodde på gården intill värdshuset. Ingen visste hur Lars hade råd att betala hyran, och Jacob gav honom poäng för att han inte pratade bredvid mun ens när han hade fått i sig lite att dricka. Folk pratade givetvis, men ingen kunde bevisa något. Vad som försvann av silverföremål och pengar i husen på andra sidan staden, brydde folk sig inte om här. Thomas hade gått i skolan tillsammans med Jacob, och redan under skoltiden hittade de genvägar tillsammans. Jacob visste var i skogen Thomas förvarade sitt tjuvgods. Han hade själv hållit vakt ett par gånger, medan kamraten utforskat lokaler efter andras tillgångar.

Frågan var om han skulle välja en eller båda. Ju fler de var, ju mindre arbete blev det för honom, och Jacob avskydde allt som luktade ansträngning. Även om vinsten var så stor att även Malene skulle sluta tjata om att han måste ta mer ansvar. Han spottade åt tanken, och såg sig om efter ölsejdeln han hade bett om. Flickan stod fortfarande bakom disken. Han gjorde tecken på nytt, men antingen tittade hon inte åt hans håll, eller så ville hon inte se.

Lars log lite skevt. – Hon är visst inte på gott humör idag, flinade han.

Jacob trummade irriterat på bordet. Flickan reagerade inte på det heller. Han reste sig och gick bort till disken.

– Kan du inte se idag, flicka? Jag ska ha en sejdel.

– Då måste du först lägga pengar på bordet, svarade hon.

– Du vet att jag har ett avtal med ägaren, sa Jacob surt.

– Han säger att du skulle ha betalat i förra veckan. Jag får inte lov att servera dig förrän jag ser att du har pengar.

Flickan i baren vek inte undan med blicken. Hon hade pratat så högt att de i båsen också hade hört henne. Jacob trummade med fingrarna på disken. Han hade mest lust att vända på klacken och marschera ut, men det var för sent att låtsas som om han bara hade ändrat sig. Han ryckte på axlarna och gick tillbaka till bålet där kamraterna satt. Den där flickan skulle bara ha vetat! Jacob bestämde sig för att värdshuset var det första han skulle köpa när börsern var fylld, och då skulle han slänga ut henne.

Jacob satt med ryggen åt disken, och såg inte att en man hade rest sig från båsen vid fönstret och gått bort till den. Jacob såg inte heller att mannen nickade mot honom, eller hörde att han frågade hur mycket Jacob var skyldig.

Han lutade sig över bordet och vinkade kamraterna närmare sig. Han hade bestämt sig för att inviga dem i hemligheten. Han hade mest att tjäna på att de var

med på affären. Då skulle produktionen gå vidare.

– Jag har fått tag i ... började han, men såg förvirrat upp när flickan i baren satte en sejdell framför honom.

– Men ...

– Den är betald, sa hon kort.

Jacob stirrade villrådigt på sejdeln som var helt full. Det låg tjockt skum på toppen. Jacob sköt den ifrån sig, och vände sig mot disken. Mannen stod där fortfarande. Ansiktet doldes av brättet på hatten, men Jacob såg snabbt att det inte var någon av hans vänner. Mannen var för rak i ryggen och hade för fina kläder för det. Han behövde inte bättre ljus för att se det. Men det var ändå något bekant över honom. Jacob var på väg att resa sig när den okände kom emot honom.

– Smakade inte ölen?

– Den är inte min, sa Jacob tvärt.

– Den är det nu.

– Varför?

– Behöver jag en anledning? Utan att fråga satte främlingen sig ner vid sidan om Jacob. Han viftade bort de andra två.

– Vi vill prata i fred, sa han.

Lars och Thomas reste sig som på kommando. Det fanns en självsäkerhet i mannens tonfall som gjorde att ingen funderade över att protestera. Jacob sa inte heller något.

– Det var bättre, sa mannen.

– Vad vill du? Jacob hade fortfarande inte rört ölsejdeln.

– Jag har betalat din skuld. Du kan tryggt dricka.

– Jag dricker inte med främlingar.

– Det är inte vad jag har hört, svarade den okände mannen en aning hånfultt.

– Vem är du? Jacob kunde inte minnas att han sett honom förut.

– Det ska du inte bry dig om. Det är budskapet som är viktigt.

– Då får du säga det du har att säga. Jacob klarade inte att hålla sig längre. Han grep tag om sejdeln och hällde i sig halva innehållet. När han efteråt torkade skummet från munnen kändes det som han hade beseglat ett avtal som han inte visste innehållet i.

– Du har ord om dig att känna till gatorna, började mannen.

Jacob sa ingenting. Alla som bodde i Piperviken kände platsen utan och innan. Han utmärkte sig inte från de andra.

– Och för att du letar efter lättförtjänta pengar, fortsatte den främmande mannen.

Jacob drack mer öl. Han svarade inte.

– Jag har ett erbjudande till dig. Mannen lutade sig över bordet, och Jacob granskade honom över kanten av ölsejdeln. – Och vad är det?

Mannen tittade sig omkring, förvissade sig om att det inte stod någon i närheten. Han böjde sig ännu lite närmare Jakob och började prata. Jacob lyssnade uppmärksamt till vad han sa, och när mannen lite senare reste sig, låg det en påse fylld med mynt på bordet framför Jacob.

– Då har vi ett avtal, underströk främlingen.

Jacob släppte inte påsen med blicken. Han hade redan börjat använda pengarna.

– Ja, bekräftade han.

Malene sov tungt när hästvagnen stannade på gatan utanför. Jacob ropade till henne med låg röst, och blev stående lite för att se om hon reagerade, men det enda som hördes i rummet var hennes jämna andetag.

Jacob stängde dörren tyst bakom sig. Han var orolig för att byrackan skulle reagera på främlingen, men i så fall fick han muta honom. Det var inte första gången han hade folk med sig hem nattetid. Hunden nöjde sig säkert med att morra lite om de kom för nära.

Kusken satt på förarsätet. Han tittade inte upp när Jacob gick bort till vagnen. Hästarna rörde sig inte heller, och där var inget tecken på liv bakom gardinerna som täckte fönstren i vagnen. De var fördragna, men det hade de även varit tidigare på kvällen. Jacob blev stående lite osäker vid sidan av vagnen. Han visste inte om det förväntades att han skulle knacka, eller ge andra tecken. Minuterna gick. Jacob ångrade att han hade sprungit ut utan vinterrocken, när sidodörren äntligen öppnades. Han hade aldrig tidigare sett den äldste av polismästarens söner på nära håll. Mörkt skägg täckte delar av ansiktet, men kunde inte dölja att dragen redan hade börjat bli lite slappa även om mannen bara var drygt tjugo år. Han gick med käpp, också.

Fredrik Berg nickade avmätt till Jacob. Han var ett halvt huvud högre, och hade frack med skört som var så långa att de nästan sopade längs marken. Jacob hade önskat att han haft en mössa han kunde ta av.

– Ja? sa Fredrik Berg.

Jacob förstod att han väntade. – Hon sover, sa han.

Fredrik Berg viftade otåligt med händerna, han ville in och titta på Malene.

Jacob skyndade sig in på gårdsplanen. Ett ljus flimrade bakom Hannas fönster, och Jacob svor tyst. En av hennes ungar måste ha vaknat. Han hade inte sett något ljus när han gick ut. Han smög förbi, men insåg att han lika väl kunde gått som vanligt när han hörde stegen bakom sig.

Ytterdörren skrek i gångjärnen när han öppnade. Det måste vara kylan som hade gjort det. Jacob kastade en vaksam blick mot Malenes säng. Hon vände på huvudet, men sov lika djupt som förut. Hunden låg vid hennes ben. Han lyfte uppmärksamt huvudet, men gav inte ett ljud ifrån sig.

Fredrik Berg gick bort till Malenes säng. Han lyfte upp täcket, och tog ögonmått på bröstet som kunde skymtas genom det tunna nattlinnet. Malene rörde lite på sig när han släppte ner täcket igen. Jacob höll andan. Hon kunde vakna när som helst.

– Hon måste äta upp sig, sa Fredrik Berg, lite för högt.

Malene rörde på sig igen, och mumlade något otydligt. Det gick några långa sekunder innan Jacob vågade svara. Ett ögonblick hade han trott att hon var vaken, och kanske hade varit det hela tiden.

– Jag ska se till att hon blir lite fylligare, viskade han.

Jakob satte sig tungt ner i sin egen säng när Fredrik Berg hade gått. Det tog en stund innan han kunde andas lugnt igen. Det brände i kinderna och han undvek att titta mot sin syster. Han försökte övertyga sig själv

om att det var för hennes eget bästa. De skulle tjäna på det båda två. Polismästarens son tog det han ville ha. Fredrik Berg frågade inte om lov när han utsett en ny vagnsflicka. Det var lika otänkbart att flickorna skulle säga nej till att dela säng med honom. De flesta grep möjligheten för att få mat i magen, mat som inte var täckt av svavel, i alla fall för en liten tid. Jacob sköt undan tanken på det som kom efteråt. Och att Malene inte var som de flickorna som hängde utanför värdshuset på kvällarna.

Han tittade mot sekretären, och den extra säkerheten som låg gömd där. Det kliade i honom efter att ta fram tennformarna, men det måste vänta. Inte heller han kunde säga nej till Fredrik Berg. Inte för att han ville det heller. Jacob kunde formligen se hur påsen med pengar snart skulle bågna. I sin fantasi hade han redan börjat använda dem. Fredrik Berg skulle bara ha vetat att det fanns reserver han inte var klar över.

Jacob tuggade lite på det. Så log han stort. Det att arbeta för polismästarens son skulle ge honom extra beskydd när tennformarna en gång togs fram.